

Sygn. akt XII Ns 1829/15

POSTANOWIENIE

Dnia 22 grudnia 2015 roku

Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku Wydział XII Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Jakub Muszyński

Protokolant: Joanna Mrówczyńska

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2015 roku w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z wniosku M. P.

z udziałem M. K., K. K. i P. M.

o stwierdzenie nabycia spadku po K. P.

1. stwierdza, że spadek po K. P., z domu D., zmarłej dnia 21 października 2014 roku w G., ostatnio stale zamieszkałej w G., na podstawie testamentu notarialnego z dnia 29 lipca 2013 roku, otwartego i ogłoszonego w dniu 17 sierpnia 2015 roku w Sądzie Rejonowym Gdańsk-Południe w Gdańsku, nabył M. P. w całości;
2. kosztami postępowania obciąża wnioskodawcę, uznając je za uiszczone w całości.

M. P. nr P. (...)

Sygn. akt XII Ns 1829/15

UZASADNIENIE

M. P. złożył wniosek o stwierdzenie, że spadek po zmarłej w G. dnia 16 marca 2015 roku K. P. ostatnio stale zamieszkałej w G. przy ul. (...), nabył w całości syn M. P., na podstawie testamentu notarialnego z dnia 29 lipca 2013 roku. Ponadto wniósł o obciążenie go kosztami sądowymi.

W uzasadnieniu wnioskodawca wskazał, że spadkodawczyni była wdową, a ze związku małżeńskiego miała dwoje dzieci: M. P. i J. M. (1). Córka spadkodawczyni zmarła 21 października 2014 roku, a spadkobiercami po niej są mąż P. M. oraz córki M. K. i K. K.. Wnioskodawca podniósł, że spadkodawczyni pozostawiła testament notarialny z dnia 29 lipca 2013 roku, w którym powołała do całości spadku swoje dzieci: J. M. (1) i M. P., każde z nich w udziale po 1/2. W ocenie wnioskodawcy w niniejszej sprawie zastosowanie ma art. 926 k.c. w zw. z art. 950 k.c. J. M. (1) zmarła przed spadkodawczynią, zatem nie może być spadkobiercą, bo nie dożyła otwarcia spadku. W związku z powyższym, zgodnie z instytucją przyrostu, jej udział w spadku przypada wnioskodawcy jako drugiemu ze spadkobierców testamentowych. Wnioskodawca jest zatem jedynym spadkobiercą K. P.. Wnioskodawca wskazał jednocześnie, że w niniejszej sprawie zastosowania nie będzie miał art. 963 k.c., ponieważ pewne jest, że spadkodawca w ogóle nie dokonał podstawienia.

Uczestniczka M. K. w odpowiedzi na wniosek wniosła o stwierdzenie, że spadek po K. P. nabyli syn M. P. w udziale 1/2 na podstawie testamentu notarialnego z dnia 29 lipca 2013 roku oraz na podstawie ustawy syn M. P. w udziale 1/4 części oraz wnuczki M. K. i K. K. w udziale 1/8 części wprost.

W uzasadnieniu uczestniczka wskazała, że nie kwestionuje stanu faktycznego przedstawionego we wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, nie podziela natomiast wykładni art. 965 k.c. wskazując, że w niniejszej sprawie zasada przyrostu nie ma zastosowania. Uczestniczka podniosła, że w art. 965 k.c. znajduje się zwrot „kilku spadkobierców”, a według słownika języka polskiego zaimek kilku oznacza liczbę większą niż 2. W związku z powyższym w ocenie uczestniczki nie można bez odmiernej woli spadkodawcy stosować mechanizm przyrostu. Zdaniem uczestniczki przemawia za tym subsydiarna rola art. 965 k.c. – nie można go stosować w celu wyłączenia dziedziczenia ustawowego, gdy zamysł testatora w sprawie losów jego majątku na wypadek śmierci nie powiódł się w znacznym stopniu, gdyż kilku spadkobierców testamentowych nie chce lub nie może dziedziczyć. Wyłączenie przyrostu bez podstawienia prowadzi do dziedziczenia ustawowego udziału spadkowego zwolnionego przez spadkobiercę testamentowego, który nie chce lub nie może dziedziczyć. Uczestniczka wskazała, że takie stanowisko wynika również z orzecznictwa Sądu Najwyższego. W ocenie uczestniczki stwierdzenie nabycia spadku w sposób przez nią wskazany będzie w możliwie szerokim zakresie realizował wolę spadkodawczyni, która chciała podzielić spadek po równo dla swoich dzieci.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawczyni K. P. zmarła 16 marca 2015 roku w G., gdzie ostatnio stale zamieszkiwała.

W chwili śmierci była wdową. Jeden raz zawierała związek małżeński, z którego miała dwójkę dzieci: syna M. P. i córkę J. M. (1). Nie posiadała innych dzieci, w tym pozamałżeńskich ani przysposobionych.

J. M. (1) zmarła 21 października 2014 roku. Spadek po niej na podstawie ustawy nabyli mąż P. M., córka M. K. i córka K. K., każde z nich w 1/3 części spadku.

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu K. P. k. 15, odpis skrócony aktu urodzenia M. P. k. 14, odpis skrócony aktu zgonu J. M. (1) k. 11, odpis skrócony aktu małżeństwa M. K. k. 12, odpis skrócony aktu małżeństwa K. K. k. 13, akt poświadczenia dziedziczenia k. 16-19, zapewnienie spadkowe M. P. k. 33-35, zapewnienie spadkowe M. K. k. 33-35, zapewnienie spadkowe K. K. k. 33-35)

Spadkodawczyni w dniu 29 lipca 2013 roku sporządziła przed notariuszem A. S. testament notarialny, w którym powołała do całości spadku swoje dzieci: córkę J. M. (1), córkę E. i K., urodzoną (...) w S. oraz syna M. P., syna E. i K., urodzonego (...) w S. – każde z nich w udziale 1/2 (jedna druga) części. Testament został otwarty i ogłoszony w Sądzie Rejonowym Gdańsk-Południe w Gdańsku w dniu 17 sierpnia 2015 roku w sprawie o sygn. akt XII Ns 1830/15.

Spadkodawczyni nie pozostawiła innych testamentów.

(dowód: zapewnienie spadkowe M. P. k. 33-35, zapewnienie spadkowe M. K. k. 33-35, zapewnienie spadkowe K. K. k. 33-35, akta o sygn. XII Ns 1830/15 SR Gdańsk-P. w G.: testament k. 3)

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób.

W przedmiotowej sprawie bezspornie ustalono, że spadkodawczyni K. P. zmarła 16 marca 2015 roku w G., gdzie ostatnio stale zamieszkiwała, w chwili śmierci była wdową, posiadała też dwójkę dzieci, przy czym córka J. M. (1) zmarła przed spadkodawczynią. Do kręgu spadkobierców ustawowych należą zatem syn M. P. oraz córki J. M. (2) M.-K. i K. K.. Okoliczności powyższe nie były kwestionowane przez żadną ze stron i zostały stwierdzone zapewnieniem spadkowym oraz dokumentami w postaci odpisów aktów stanu cywilnego, którym Sąd dał wiarę.

Zgodnie z treścią art. 926 § 1 i 2 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, którą powołał nie chce lub nie może dziedziczyć.

W niniejszej sprawie Sąd ustalił, że spadkodawczyni sporządziła testament notarialny z dnia 29 lipca 2013 roku, w którym do spadku w udziałach po 1/2 części spadku powołała swoje dzieci J. M. (1) i M. P..

Żadna ze stron nie kwestionowała faktu sporządzenia testamentu notarialnego przez spadkodawczynię. Strony nie kwestionowały też ważności testamentu, a ponadto wskazały, że nic im nie jest wiadomo o jakichkolwiek innych testamentach sporządzonych przez spadkodawczynię.

Uczestniczka M. K. kwestionowała w niniejszej sprawie zastosowanie instytucji przyrostu wskazując, że do dziedziczenia po spadkodawczyni powinno dojść w części na podstawie testamentu, a w części – na podstawie ustawy.

Zgodnie z art. 959 k.c. spadkodawca może powołać do całości lub części spadku jedną lub kilka osób. W testamencie z dnia 29 lipca 2013 roku K. P. powołała do spadku dwójkę swoich dzieci, przy czym J. M. (1) zmarła przed spadkodawczynią, nie dożyła zatem otwarcia spadku.

Stosownie do art. 965 k.c. jeżeli spadkodawca powołał kilku spadkobierców testamentowych, a jeden z nich nie chce lub nie może być spadkobiercą, przeznaczony dla niego udział, w braku odmiennej woli spadkodawcy, przypada pozostałym spadkobiercom testamentowym w stosunku do przypadających im udziałów (przyrost). W niniejszej sprawie jeden ze spadkobierców – J. M. (1) – nie może być spadkobiercą, bowiem nie dożyła otwarcia spadku, zatem jej udział powinien przyspaść jednemu pozostałemu spadkobiercy testamentowemu – M. P..

W ocenie Sądu stanowisko uczestniczki odnośnie braku możliwości stosowania instytucji przyrostu w niniejszej sprawie jest niezasadne.

Zgodnie z przyjętym powszechnie w doktrynie stanowiskiem, przyrost nie znajduje zastosowania jedynie wtedy, gdy spadkodawca wyraźnie wyłączył jego działanie w testamencie, wola wyłączenia przyrostu zostaje ustalona w drodze interpretacji testamentu lub też w testamencie powołany jest spadkobierca podstawiony (tak np. Elżbieta Skowrońska-Bocian, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga czwarta. Spadki, s. 151, Warszawa 2008).

W niniejszej sprawie spadkodawczyni w testamencie nie powołała spadkobiercy podstawionego, nie wyłączyła też w żaden sposób działania przyrostu. W ocenie Sądu na podstawie interpretacji testamentu nie można też ustalić, że spadkodawczyni miała wolę wyłączenia przyrostu. Zdaniem Sądu testament sporządzony przez spadkodawczynię jest precyzyjny i jasny, zatem brak jest w ogóle konieczności dokonywania jego wykładni czy precyzowania treści dokonanych rozrządzeń. Interpretacja testamentu dopuszczalna jest bowiem jedynie wówczas, gdy sformułowania testamentu są niejasne i w żadnym wypadku nie może prowadzić do uzupełnienia rozrządzeń. Niedopuszczalne jest dodanie do testamentu nowych rozrządzeń, niedokonanych przez spadkobiercę (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 lutego 1999 roku, I CKN 1002/97, Lex nr 521803 i Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 20 października 2000 roku, I ACa 480/00, OSA 2002/1/2). Uczestniczka twierdzi, że zaproponowany przez nią sposób stwierdzenia nabycia spadku będzie w możliwie szerokim zakresie realizował wolę spadkodawczyni, która chciała podzielić spadek po równi dla swoich dzieci. W ocenie Sądu z treści testamentu spadkodawczyni nie da się jednak w żaden sposób wyprowadzić wniosku, iż spadkodawczyni chciała wyłączyć zastosowanie przyrostu. Należy bowiem przyjąć jako zasadę, że spadkodawca sporządzając testament zamierza wyłączyć dziedziczenie ustawowe. W niniejszej sprawie brak jest natomiast podstaw do przyjęcia, że spadkodawczyni sporządzając testament miała jednocześnie zamiar wyłączyć zastosowanie przyrostu, a co za tym idzie, dopuścić do dziedziczenia w miejsce J. M. (1) jej zstępnych.

W dalszej kolejności należy podkreślić, że również prof. P. w przywołanym przez uczestniczkę komentarzu podziela przywołany powyżej pogląd wyrażony przez doktrynę odnośnie ograniczonej liczby sytuacji, w których stosowanie przyrostu może być wyłączone. Należy przy tym zauważyć, że uczestniczka przywołała komentarz prof. P. bardzo wybiórczo. Uczestniczka wskazała bowiem, że zgodnie ze stanowiskiem komentatora wyłączenie przyrostu prowadzi do dziedziczenia ustawowego udziału spadkowego zwolnionego przez spadkobiercę testamentowego, który nie chce lub nie może dziedziczyć, pominęła natomiast wcześniejszy fragment komentarza, z którego wynika, że do wyłączenia przyrostu może dojść jedynie wtedy, gdy spadkodawca dokonał podstawienia lub wyłączył przyrost w testamencie w

sposób wyraźny lub taką jego wolę da się ustalić w drodze zabiegów interpretacyjnych testamentu. Taka sytuacja zaś w niniejszej sprawie nie ma miejsca.

Sąd uznał również za niezasadne twierdzenie uczestniczki odnośnie rozumienia sformułowania „kilku spadkobierców”, zawartego w art. 965 k.c. W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że zaimek „kilku” na gruncie kodeksu cywilnego należy odczytywać jako „więcej niż jeden”. W kodeksie cywilnym sformułowanie „kilku” znajduje zastosowanie wielokrotnie, i zawsze jest interpretowane jako dwóch lub więcej. Dla przykładu zgodnie z art. 195 k.c. własność tej samej rzeczy może przysługiwać niepodzielnie kilku osobom. Przyjmując interpretację tego zaimka zgodnie z twierdzeniami uczestniczki należałoby stwierdzić, że kodeks cywilny wyklucza współwłasność rzeczy przez dwie osoby, a dla zaistnienia współwłasności konieczne jest istnienie co najmniej trzech współwłaścicieli. Również przepisy dotyczące wielości dłużników i właścicieli (art. 366 k.c. i nast.) przy przyjęciu interpretacji zaimka „kilku” zgodnie z twierdzeniami uczestniczki wyłączałyby możliwość wspólnego uprawnienia i zobowiązania dwóch osób.

Należy ponadto wskazać, że również przepisy prawa spadkowego zawarte w kodeksie cywilnym kilkakrotnie odwołują się do zaimka „kilku”. I tak zgodnie z art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej, a stosownie do art. 959 k.c. spadkodawca może powołać do całości lub części spadku jedną lub kilka osób. Nie ulega zaś wątpliwości, że na podstawie art. 922 § 1 k.c. nabycie spadku może nastąpić na rzecz dwóch spadkobierców, a nie jedynie na rzecz jednego lub co najmniej trzech spadkobierców. Oczywiście jest również, że spadkodawca może powołać w testamencie dwóch spadkobierców, a nie jedynie jednego lub co najmniej trzech. Co więcej – taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie, zatem gdyby uczestniczka była konsekwentna w swojej interpretacji zaimka „kilku”, musiałaby kwestionować treść testamentu sporządzonego przez K. P., bowiem zgodnie z art. 959 § 1 k.c. spadkodawca może powołać do spadku jednego lub kilku spadkobierców, a zatem – idąc tokiem myślenia uczestniczki – nie może powołać do spadku dwóch osób. W ocenie Sądu taka interpretacja zaimka „kilku” na gruncie kodeksu cywilnego jest błędna i nie może być w niniejszej sprawie uwzględniona.

Mając powyższe na uwadze Sąd stwierdził, że zarzuty i twierdzenia uczestniczki zawarte w odpowiedzi wniosek są niezasadne, a spadek po K. P. nabył w całości M. P. na podstawie art. 926 § 1 k.c. w zw. z art. 959 k.c. i art. 965 k.c., o czym na podstawie art. 1025 § 1 k.c. orzekł jak w punkcie pierwszym postanowienia.

O kosztach sądowych Sąd orzekł w punkcie drugim postanowienia na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. uznając, iż wnioskodawca i uczestnicy powinni ponieść koszty postępowania związane z ich udziałem w sprawie, dlatego też kosztami sądowymi w zakresie opłaty sądowej od wniosku o stwierdzenie nabycia spadku obciążył wnioskodawcę oraz ustalił, iż powinien on ponieść koszty swojego zastępstwa procesowego we własnym zakresie.